

Ísafjarðarbær
Guðmundur Rafn Kristjánsson
Hafnarstræti 1
400 ÍSAFJÖRÐUR

Garðabær, 12. desember 2023
Málsnúmer: 202311-0025
LA

Efni: Umsögn um breytingar á deiliskipulagi vegna stækkunar Mjólkárveitunar

Vísað er í tölvubréf frá Ísafjarðarbæ gegnum Skipulagsgátt, dags. 14. nóvember 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um breytingu á deiliskipulagi vegna stækkunar Mjólkárveitunar.

Markmið deiliskipulagsbreytingarinnar eru eftirfarandi:

- Að heimila aukna nýtingu vatnsafls á vatnasviði Mjólkár og þar með auka raforkuframleiðslu Mjólkárveitunar og bæta afhendingaröryggi raforku á Vestfjörðum.
- Að skapa aðstöðu fyrir afgreiðslu á endurnýjanlegu eldsneyti við Mjólkárveitun.

Fram kemur í vinnslutillögu að Mjólkárveitun samanstendur af þremur meginveitingum sem nefndar eru Mjólká I, II og III. Veitunin var tekin í notkun árið 1958 með 3 MW framleiðslu en hefur stækkað í áföngum. Árið 2010 var ráðist í byggingu Mjólká III. Raforkuframleiðsla veitunarinnar í dag er um 64-75 GWh/ári og uppsett afl 11,2 MW en gildandi aðalskipulag og deiliskipulag heimila allt að 12,05 MW veitun.

Fjögur stöðvarhús eru á veitunarsvæðinu en auk þess eru m.a. stíflur, yfirföll, veituskurðir, lokuhús og raflínur. Vegna fyrri veitunarframkvæmda og línulagna liggja víða vegslóðar um svæðið. Á láglandi í Borgarfirði er landbúnaðarland en þar eru einnig stærstu mannvirki veitunarinnar, m.a. tengivirki og stöðvarhús Mjólká I og II.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér vinnslutillögur um breytingar á deiliskipulagi Mjólkárveitunar og jafnframt var unnið samhlíða að umsögn um breytingatillögur á Aðalskipulagi Ísafjarðarbæjar vegna stækkunar veitunar, afhendingu rafeldsneytis og uppbyggingu hafnarveitis. Náttúrufræðistofnun vill koma eftirfarandi ábendingum á framfæri:

Náttúrufræðistofnun telur jákvætt að frekar sé hugað að stækkun vatnsaflsvirkjana sem fyrir eru frekar en að skipuleggja nýjar veitjanir. Þannig má beina umhverfisáhrifum að svæðum sem þegar eru röskuð og hlífa frekar ósnortinni náttúru sem í tilfalli hálendis Vestfjarða eru einkum óbyggð víðerni, vatnafar straum- og stöðuvatna, hálendisvötn og lífríki þeirra, og landslagsheildir. Svæðið sem skipulagsbreytingar ná til er raskað að hluta, s.s. vegslóði, skurður og stíflugarður við Tangavatn, en ljóst er að rask verður umfangsmeira og sýnilegra með stækkun veitunarinnar. Má þar nefna að stíflugarður lengist um rúman helming, fer úr 160 m í 330 m, flatarmál Tangavatns stækkar um 0,05 km² og vatnsborð hækkar um 3 m. Miðlunarrýmd fer úr 1,45 Gl í 2,60 Gl. Veituskurðir neðan Tangavatnsstíflu verða samtals 220 m á lengd. Þrýstipípur verða niðurgrafnar til að draga úr ásýndaráhrifum en ummerki þeirra verða ávallt sýnileg vegna rasks á yfirborði. Nýtt stöðvarhús mun rísa við Hólmavatn og nýr uppbyggður vegur verður lagður að stöðvarhúsinu, um 800 m langur og 4 m breiður.

Opinber jarðfræðikort eru ekki til af svæðinu og þá sérstaklega vantar jarðgrunnskort sem sýnir laus jarðefni. Í vinnslutillögu kemur fram að heimilt verður að taka allt að 15.000 m³ af efni vegna framkvæmdanna. Gert er ráð fyrir allt að 11.000 m³ efnistöku vegna stíflu, um 1.500 m³ í vegagerð og 1.200 m³ vegna pípu. Áætlað er að um 1.500-3.000 m³ af efni fái úr skeringum við vegagerð og úr skurðum vegna þrýstipípu og þá er ráðgert að taka efni úr lónstæðinu. Náttúrufræðistofnun bendir á að óljóst er hvort sú efnistaka sem er tilgreind er í vinnslutillögu sé nægileg fyrir uppbyggingu stíflugarðs ásamt öðrum framkvæmdum og telur að gera þurfi betur grein fyrir efnistökusvæðum. Af loftmyndum að dæma (sjá mynd hér fyrir neðan) er ekki að sjá að mikið magn sé af lausum jarðefnum innan svæðisins og magn jarðefna í lónstæði Tangavatns eru óviss stærð.

Eins og fram kemur í vinnslutillögu njóta stöðuvötn stærri en 1.000 m² að flatarmáli eða stærri, sérstakrar verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd og á það við um skipulagssvæðið. Svæðið er hverfisverndað. Í næsta nágrenni eru friðlýstu svæðin Dynjandi og Vatnsfjörður. Þá fellur Glámusvæðið undir skilgreiningu um óbyggð víðerni sem náttúruverndarlög kveða á um að „standa vörð um“. Í byrjun árs 2021 tók Náttúrufræðistofnun saman mat á verndargildi svæðisins vegna áforma um friðlýsingu þjóðgarðs á sunnanverðum Vestfjörðum. Þar var bent á nauðsyn þess að óbyggð víðerni Glámu væru öll innan marka þjóðgarðsins.

Náttúrufræðistofnun bendir á að aðgengilegar náttúrufarsrannsóknir á svæðinu eru ekki margar. Almenn jarðfræði svæðisins er lítt þekkt og kortlagningu skortir á berggrunni og jarðgrunni. Lífríki stöðuvatna og straumvatna innan skipulagssvæðisins þarf að kanna betur og gera grein fyrir áhrifum virkjunarframkvæmda á þau. Þá hefur Glámusvæðið áhugaverða jöklunarsögu, m.a. fyrir að vera eitt af þeim svæðum landsins þar sem jökull hefur horfið á síðustu áratugum. Óbyggð víðerni mun skerðast enn frekar vegna aukins sýnileika og rask á yfirborði t.d. vegna stöðvarhúss og uppbyggða vega. Ekki er gerð grein fyrir mögulegum áhrifum á nærliggjandi friðlýst svæði vegna framkvæmda. Út frá ofangreindu er ljóst að þörf er á frekari náttúrufarsrannsóknnum innan skipulagssvæðisins þannig að vitað sé hver raunveruleg áhrif stækkunar Mjólkárviðvirðingar verður á náttúrufer og óbyggð víðerni svæðisins.

Náttúrufræðistofnun telur að stækkun virkjunar um 0,5 MW (ósamræmi er í tölum þar sem stundum er talað um 0,4 MW stækkun) sé lítill ávinningur í raforkuframleiðslu miðað við óafturkræft rask á lítt könnuðu náttúruferi, sérstaklega er varðar jarðminjar og lífríki stöðuvatna, ásamt skerðingu á óbyggðum víðernum sem virkjunarframkvæmdin mun óhjákvæmilega valda.

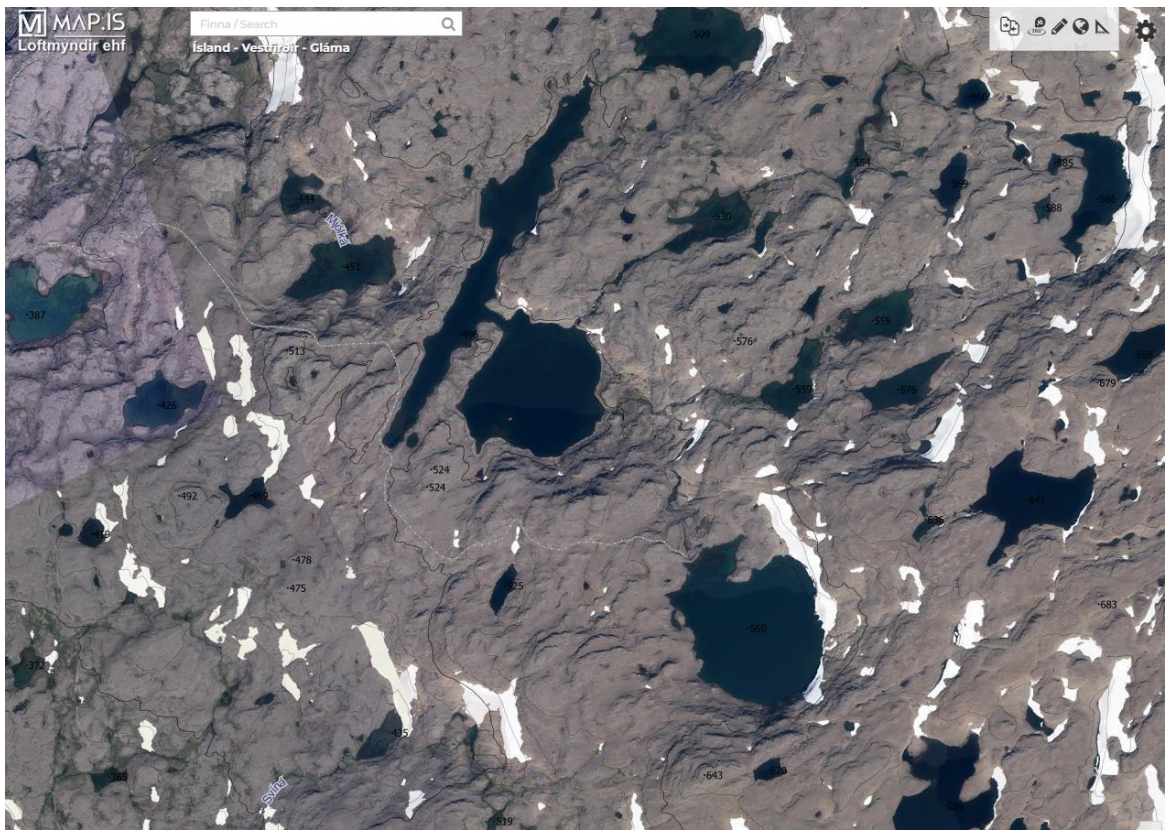
Náttúrufræðistofnun áskilur sér rétt á frekari athugasemdum á síðari stigum.

Virðingarfyllt,

Lovísa Ásbjörnsdóttir
Jarðfræðingur, Náttúruverndarsvið

Skjáskot af fyrirhuguðu virkjunarsvæði. Loftmyndir ehf.

